

Gıda Günlüğü

Ziraat Yük. Müh. Gülgün AKBABA

TÜKETİCİNİN BİLGİLENDİRİLMESİ

Sevgili Okuyucularımız,

Ülke ekonomisinde önemli rolü olan tüketicinin bilgilendirilmesi ile ilgili olarak yetkililerden mesajlar aktaracağımı geçen ay belirtmiştim. Bu ay Türk Standartları Enstitüsü Genel Sekreteri Sayın **Hilmi İsmailoğlu** konu ile ilgili olarak bana birtakım bilgiler verdi. Şimdi sizlere Sayın İsmailoğlu'ndan ve Türk Standartları Enstitüsü tarafından hazırlanan tüketiciler bülteninden bilgiler aktaracağım:

Ülkemizde de tüketicinin korunması konusu, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi tüketici, üretici ve devlet tarafından ele alınmaktadır. Devlet çıkardığı kanunlar ve bazı kuruluşları aracılığıyla tüketiciyi korumaktadır. Bu suretle tüketicinin bilgilendirilmesi, yanlışlıklar ve tanımlara karşı korunması, mal ve hizmetlerin kalite ve fiyatlarının denetlenmesi ve çevrenin korunması hedef alınmıştır. Tüketicinin korunması konusu, 1982 Anayasası'nın 172. maddesinde Tüketicinin Korunması başlığı altında "Devlet tüketicileri koruyucu ve aydınlatıcı tedbirleri alır, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini teşvik eder" hükmüyle yer almıştır. İşte, anayasamızda ifadesini bulan bu hüküm doğrultusunda Türk Standartları Enstitüsü, 132 sayılı Kuruluş Kanunu'nun verdiği yetkiye dayanarak sanayicilerle yaptığı belge sözleşmeleri ile tüketicinin korunması konusunu en iyi şekilde yerine getirmektedir.

Türk Standartları Enstitüsü standart hazırlamakta ve hazırladığı standartlara uygun üretim yapan firmalarla belge sözleşmesi yapmaktadır. Bu sözleşmeye göre piyasaya sunulan TSE belgeli madde, mamül ve mahsüllerde yapım hatası malzeme hatası ve konstrüksiyon hatası için imalatçı durumundaki firma tamir etme, değiştirme ve parasını iade etme mecburiyetindedir.

Enstitüye undan ekmeğe, etten pastırmaya, çoraptan elbiseye, buzdolabından otomobile kadar geniş spektrumda yer alan mallarla ilgili şikâyetler gelmektedir. Şüphesiz bize intikal eden bu şikâyetleri konu ile ilgili hizmetlerimizden haberdar olan ve haklarını arama bilincine sahip olan kişiler yapmaktadır.

Türk Standartları Enstitüsü tarafından hazırlanan 8000 kadar standartın yaklaşık 400 kadarı gıdalarımız ile ilgilidir. Toplumların sosyal ve ekonomik kalkınmalarını yaratacık güce sahip, fiziksel ve mental yönden üstün yetenekli bireylerin varlığına bağlı olduğu, günümüzde kanıtlanmış bir gerçektir. Bu gerçeğin bi-

lincinde olan ülkelerde, yıllardan beri bu tip üstün nitelikte ve çok sayıda insan gücünün sağlanabilmesi için gereken önlemler alınmış ve konuda etkili faktör olarak görülen beslenme; devlet politika ve planları içinde önemi ölçüsünde ele alınmıştır. Sağlıklı toplumların oluşmasında kuşkusuz en önemli konu yeterli ve dengeli beslenmenin gerçekleşmesidir. İnsanların tükettiği besinlerin miktar ve kalite yönünden yetersizliğinin yanı sıra, besin seçimi, hazırlanması, saklanması, pişirilmesi ve öğün düzeninde yapılan hatalar beslenmeye bağlı olarak sağlık sorunlarının oluşmasında etkilidir. Değişik yaş gruplarının besin ihtiyaçlarının bilinmemesi, günlük alınan besinlerin öğünlere dengeli dağıtılmaması, yanlış besin seçimi ve yanlış zayıflama rejimleri bu sorunları daha da büyütmektedir.

O halde gerek beslenme konusunda gerekse diğer konularda iyi bir tüketici olmak gerekliliği ortaya çıkmaktadır. İyi bir tüketici olmanın yollarından bazıları şunlardır:

1. Ne istediğini bilmek,
2. Bilinçli bir alıcı olmak,
3. Sahip olunan mal ve hizmetlerin nasıl kullanılacağını bilmek,
4. Mali açıdan uzun süreli bir planlama yapabilmektir.

Her insanın veya ailenin önem verdiği konular birbirinden farklıdır. Kimisi için gıda, bazıları için giyim ya da eğitim önemlidir. Tabii bu durumda gelirin önemli bir bölümü bu doğrultuda harcanır. Bu durumda tüketici ne istediği konusunda kesin karar vermeli ne beklediğini kesin olarak belirlemelidir.

İkinci adım olan bilinçli bir alıcı olmak ise, para, zaman ve enerjiyi en az harcayarak ihtiyacın karşılanması için çaba göstermektir. Sahip olunan değerleri kullanmasını bilmek demek, örneğin besin seçimini yaptıktan sonra besinin hazırlanması, saklanması, pişirilmesi, öğün düzeninin doğru yapılması, günlük besinlerin öğünlere dengeli dağıtılması... demektir. Mali açıdan uzun süreli planlama yapmak ise, planlı bir şekilde azda olsa tasarruf yapabilmek, bilinçli ve isabetli yatırımlar yapmak, parayı her zaman dikkatli ve sadece gerekli olan yerlere harcamak... demektir.

Bu noktalardan hareketle tüketicinin korunması çok önemli bir olgudur. Serbest rekabet şartlarının hüküm sürdüğü piyasada, ihtiyaç duyulan madde ve mamüllerin gerçek durumlarını tespit edebilecek bilgiye tüketici her zaman sahip olamaz ve zaten bu bilgilere sahip olmaları da beklenemez. Diğer taraftan tüketici aynı ihtiyaca yönelik çok sayıda mamülle karşılaşmakta, tercihini yönlendirmeye çalışan reklâm ve pazarlama teknikleri karşısında güçsüz kalmaktadır. Bu ve benzeri sebeplerden ötürü tüketicinin bilgilendirilmesi ve mamüller hakkında aydınlatılması zarureti ortaya çıkmıştır. Üretilen mamüllerin bir standartin bulunması tüketici için büyük bir avantajdır. Tüketicinin korunmasında önemli bir husus, uğramış olduğu zarardan dolayı zararlarının tazmin edilmesidir. Diğer bir ifadeyle tüketici şikâyetlerinin değerlendirilerek, hak-

lı olan şikayetlerinin giderilmesi çok önemli bir konudur. Türk Standartları Enstitüsü, tüketici haklarının korunması amacıyla kurulmuş, bir Tüketicinin Korunması birimine sahiptir. Önemli bir husus da tüketici haklarını koruyan üreticinin de korunması ve desteklenmesi Enstitü'nün genel politikasıdır. Yalnız Ankara'da değil diğer illerde de TSE temsilcilikleri bünyesinde faaliyet gösteren bu birim, ülkemizde şiddetle ihtiyaç duyulan büyük bir hizmeti yerine getirmektedir.

Satın aldığı mamül özellikle de TSE belgeli mamül bozuk, arızalı çıktığı takdirde tüketici bir dilekçe ile Enstitü'ye müracaat eder. Ürünün markası, şikâyet sebebi dilekçede belirtilmekte, garanti belgesi ve faturanın bir kopyası da eklenerek elden veya postayla Enstitü'ye iletilmektedir.

TSE ve firmalar arası yapılan belge sözleşmesine göre firma imalât hatası bulunan ürününü tazmin etmek zorundadır. Bu hüküm doğrultusunda arızalı veya bozuk madde veya mamül için firmaya bir yazı ile durum bildirilir. Firma, hatalı ürünü tamir eder. Bu

mümkün olmaz ise bir yenisi ile değiştirir veya bedelini iade eder.

Tüketicinin korunması bir devlet politikasıdır. Ancak tüketici öncelikle kendi kendisini koruyabilmelidir. Aktif durumda olmalıdır. Kalite konusunda olduğu kadar fiyat konusunda da bilinçli olmalıdır. Tüketicinin fiyat konusunda örgütlenmesi, birlik içinde hareket etmesi gerekir. TSE tüketiciyi fiyat konusunda da cevapsız bırakmamaktadır. Ayrıca tüketici satın aldığı malı alırken standardı var mı diye mutlaka sormalıdır.

Sayın İsmailoğlu'nun bu açıklamalarından sonra bir öneri ve soru ile sözlerimi noktalamak istiyorum. Önemli bir gıdamız olan ekmeğin için de TSE'nin standardı vardır ve bugün TSE markalı ekmeğin üretici firmaları mevcuttur. Ekmeğin üretimini bilimsel esaslara uygun olarak hazırlayan her ekmeğin üreticisi ve diğer üretim kollarındaki üreticiler TSE markasını alabilir. Çekinmesi için neden yoktur. O halde üretimde bulunan her üretici ürettiğine güveniyor ki, malını piyasaya sürüyor. Peki niçin TSE'ye başvurup, TSE markası almıyor. Buradaki güvensizlik niye?

PIRİ REİS

(27. sayfanın devamı)

özellikle Avrupa'da hayranlık uyandıran eserleri, kuşkusuz bugünün haritalarına oranla şaşılacak derecede az hata ve farklılıklar gösteren, birinci ve ikinci Dünya haritaları ile bir deniz kılavuzu mahiyetindeki "Kitab-ı Bahriye" adlı coğrafya eseridir.

BİRİNCİ DÜNYA HARİTASI

1513 tarihini ve bizzat Pirî Reis'in imzasını taşıyan, 90/60 cm büyüklüğündeki parşömen üzerine çizilmiş bulunan bu harita, 1517 tarihinde Mısır fethi sırasında Sultan Selim'e sunulmuştur. Güney Batı Avrupa, Kuzey Batı Afrika, Güney Doğu ve Orta Amerika kıyılarını gösteren ve büyük çapta hazırlanmış Dünya haritasının bir parçası sanılan bu harita, 1929 yılında Topkapı Sarayı'nda bulunmuş olup, şu an Topkapı Sarayı Müzesi, Yeni Kütüphane, 1633 numarada kayıtlıdır. Pirî Reis, bu haritasını çizerken yirminin üzerinde haritadan faydalanmıştır ki, bunlardan biri de Columbus'un haritasıdır. Ancak, Columbus'un haritası kaybolduğundan, dünyada bugün elde bulunan tek

orijinal belge, Pirî Reis'in bu haritasıdır.

İKİNCİ DÜNYA HARİTASI

Pirî Reis'in birinci haritasına oranla daha özenle, daha az hata ile çizilmiş bulunan ve Pirî Reis imzasını taşıyan bu harita, 68/69 cm boyutlarında olup, 1528 yılında Gelibolu'da çizilmiştir. Bu da yine bir öncekinde olduğu gibi büyük çapta hazırlanmış Dünya haritasının bir parçası sanılmaktadır. Bu parçada Atlas Okyanusu'nun kuzeyi, Kuzey ve Orta Amerika'nın o sıralarda keşfedilmiş kıyıları yer almakta, haritanın kuzey kenarlarında ise, Grönland adaları göze çarpmaktadır.

KİTAB-I BAHRİYE

Pirî Reis'in denizcilere tüm Ege ve Akdeniz'i tanıtmak için yazdığı bu eser, tam olarak elimizde gelebilmiş kıymetli bir deniz kılavuzu mahiyetindedir. Eserde denizcilerin tutunabilecekleri limanlar, sakıncalı yerler, sığılıklar, kayalık yerler, adalar ve kıyıları, birbirine uzaklıkları belirtilerek, resim ve haritaları çizilmiş, gemicilik yönünden önemli bilgiler verilmiştir.

